

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Гра на дитячих музичних інструментах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта, освітня програма Дошкільна освіта. Початкова освіта.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення методичних прийомів викладання гри на дитячих музичних інструментах дітям дошкільного віку; методичні і практичні основи організації інструментальної діяльності дітей дошкільного віку.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення дисципліни «Гра на дитячих музичних інструментах»: «Дидактика», «Педагогіка», «Дошкільна педагогіка», «Естетика», «Основи музично-виконавської майстерності». У процесі опанування студентами дисципліни «Гра на дитячих музичних інструментах» реалізуються міждисциплінарні зв'язки з такими навчальними предметами як філософія, анатомія, фізіологія, психологія (загальна, вікова та педагогічна).

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Основи елементарної теорії музики
2. Специфіка гри на різних видах дитячих музичних інструментів

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

1.1. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Гра на дитячих музичних інструментах» є формування музично-інструментальних компетенцій майбутнього вихователя ЗДО шляхом засвоєння знань елементарної теорії музики; здобуття навичок гри на дитячих музичних інструментах; набуття власного виконавського досвіду ансамблевого музикування; організації інструментальної діяльності дітей дошкільного віку.

1.2. *Основними завданням вивчення дисципліни* «Гра на дитячих музичних інструментах» є:

- переконати студентів у необхідності застосування гри на дитячих музичних інструментах у музичному вихованні як засобу розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку;
- забезпечити майбутнього спеціаліста системою знань теорії та методики навчання гри на дитячих музичних інструментах;
- визначити методи, прийоми та форми організації інструментальної діяльності дітей дошкільного віку.

1.3. Компетентності

1.3.1. Загальні компетентності

- здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу мистецтвознавчої інформації з різних науково-педагогічних та методичних джерел;
- здатність до творчої співпраці і взаємодії в команді;
- здатність до вільного користування засобами сучасних інноваційних технологій в галузі дошкільної музичної освіти;
- здатність до проектної організації музичної діяльності дітей дошкільного віку.

1.3.2. Фахові компетентності

- здатність до формування у дітей дошкільного віку елементарних уявлень про музичне мистецтво і засоби художньої виразності;
- здатність до формування у дітей дошкільного віку досвіду самостійної творчої діяльності у музичному мистецтві;
- здатність до організації і керівництва музично-ігровою (музична, театральна) діяльністю дітей дошкільного віку;
- здатність до індивідуального і диференційованого музичного розвитку дітей дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їхніх можливостей (інклюзивна освіта);
- здатність застосовувати теорії і методики музичного виховання в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти.

1.4. Програмні результати навчання

- засвоїти основні елементи музичної грамоти;
- оволодіти основами гри на дитячих музичних інструментах (металофон, сопілка, окарина тощо);
- вміти прочитати нотний текст та відтворити мелодію на дитячих музичних інструментах; виконувати на дитячому музичному інструменті твори малої форми;
- опанувати нескладні типи фактури інструментальної музики, основи звуковидобування, інтонування, фразування, динаміки, ритмічної організації та формотворення;
- вміти виконувати твори під акустичний супровід та фонограму;
- знати художньо-зображальні ознаки основних жанрів музики та орієнтуватися в особливостях їх виконавської інтерпретації;
- розуміти взаємозв'язок художнього образу твору із засобами музичної виразності;
- вміти фрагментарно ілюструвати на інструменті нескладні мелодії дитячого репертуару, спрощувати їхню фактуру;
- набути навички ансамблевого музикування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Основи елементарної теорії музики

Тема 1. Нотна грамота

Інформаційний обсяг теми:

Поняття музичного звуку. Відмінність шумових та музичних звуків. Поняття звуковисотності. Звукоряд. Мажорний і мінорний звукоряд. Тоніка. Головні ступені звукоряду.

Нотний стан. Скрипковий ключ. Розташування нот на нотоносці. Знаки альтерації. Тривалості нот. Значення точки біля ноти.

Поняття метроритму. Сильні та слабкі долі. Поняття розміру. Темп.

Такт, тактова риска. Затакт.

Розташування нот на клавіатурі. Відповідність ноти на нотному стані ноті на клавіатурі.

РОЗДІЛ 2. Специфіка гри на різних видах дитячих музичних інструментів

Тема 1. Основи гри мелодичних клавішно-ударних музичних інструментах (металофон / ксилофон)

Інформаційний обсяг теми:

Стрій (діатонічний та хроматичний) та діапазон мелодичних клавішно-ударних музичних інструментів (металофон, ксилофон).

Постава корпусу та прийоми звуковидобування на металофоні, ксилофоні.

Співвідношення запису нот на нотному стані та розташування нот на клавіатурі металофону / ксилофону. Поняття басового ключа. Розташування нот в малій, першій, другій октавах на клавіатурі металофону/ ксилофону.

Поняття «тон», «полутон». Співвідношення знаків альтерації та розташування «білих» та «чорних» клавіш у порівнянні з фортепіано.

Виконання простих ритмічних вправ.

Формування навичок читання нотного тексту. Гра під акустичний супровід (фортепіано). Виконання пісень дитячого репертуару (спів, гра на інструменті) із супроводом.

Виконання інструментальних творів під фонограму.

Тема 2. Основи гри на духових музичних інструментах (сопілка, окарина, свистуни)

Інформаційний обсяг теми:

Види духових музичних інструментів.

Сім'я сопілок конструкції В.Деменчука. Сопілка прима (стрій «До»).

Основи гри на сопілці. Будова сопілки. Постава сопілкаря. Дихання. Атака звуку. Основна аплікатура сопілки. Хроматичний стрій сопілки. Аплікатура альтерованих ступенів. Октавне передування.

Сім'я окарин. Стрій окарини прима, альт. Тенор. Бас. Основи гри на окарині. Основна аплікатура на окарині.

Види свистунів. Прийоми звуковидобування.

Формування виконавських навичок та умінь гри на духових музичних інструментах. Вправи на утримання дихання та чистоту інтонації. Вправи на удосконалення техніки гри на духових музичних інструментах.

Гра під акустичний супровід (фортепіано, баян). Виконання творів українського народного репертуару із супроводом.

Виконання інструментальних творів під фонограму.

Тема 3. Методичні засади роботи над музичним твором

Інформаційний обсяг теми:

Принципи добору музичного репертуару для музикування з дітьми дошкільного віку відповідно змісту сучасних програм з музичного виховання дошкільників.

Етапи роботи над музичним твором: ознайомлення, прочитання нотного тексту, переклад позначень засобів музичної виразності, поділ на частини музичної форми, визначення музичних фраз та речень тощо.

Виконання музичного твору під акустичний супровід та під фонограму.

Формування навичок самостійної роботи над музичними твором.

Тема 4. Основи ансамблевого музикування

Інформаційний обсяг теми:

Поняття «ансамбль», «оркестр». Види ансамблів та оркестрів.

Знайомство з ансамблями (скрипалів, баяністів, сопілкарів, бандуристів, ансамблями ударних інструментів, фортепіанними ансамблями в 4- та 8 рук) та оркестрами (народний, духовий, симфонічний, камерний, джазовий). Відвідування концертів означених колективів.

Види ансамблів дитячих музичних інструментів (однорідний, мішаний). Розміщення і склад ансамблів.

Одночасний вступ та закінчення звучання. Почуття метру. Точне відтворення ритмічного рисунку. Ритмічний ансамбль. Урівноважена по силі звуку гра в унісон (простий та октавний). Мелодійний ансамбль. Єдність прийомів звуковидобування та штрихів, динамічних відтінків. Динамічний ансамбль. Формування навичок «почуття ансамблю».

3. Рекомендована література

Основна

1. Андрєєва О.О. Основи музичної грамоти. – К., 1980. – 78 с.
2. Барсова І.О. Книга про оркестр. – 2-е вид. – К.: Муз. Україна, 1988. – 160 с.
3. Гуменюк А.І. Українські народні музичні інструменти. – К.: Наукова думка. 1967. – 242 с.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років [Текст]. – 3-тє вид., доопрац. та доп. – К.: 2012. – 490 с.
5. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні.: Наук.-метод. посіб. / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003.- 243 с.
6. Кононова Н. Г. Обучение дошкольников игре на детских музыкальных инструментах: Кн. для воспитателя и муз. руководителя дет. сада: Из опыта работы. - М.: Просвещение, 1990. - 159 с.
7. Методика обучения игре на народных инструментах. – М.: Музыка, 1975. – 86 с.

Додаткова

1. Бузаєва Н. Диво-оркестр: музичні вправи з оркестрового музикування / Наталія Бузаєва // журн. «Музичний керівник», 2015. – № 7. – С. 30-35.

2. Вірясова В.Я. Дитячий оркестр: Методичний посібник. – Дніпропетровськ, 2001. – 48 с.
3. Вусик Т. Експерименти зі звуками: нетрадиційні дитячі оркестри (горішковий, скляний, паперовий), інструмент стулофон / Тетяна Вусик // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 8. – С. 11-14.
4. Гусева С. Малюкам доступно все. Головне – як подолати?: Навчання музичної грамоти дітей 3-4 років. / Світлана Гусева // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 4. – С. 14-19.
5. Даценко Н. Імпровізація та звуконаслідування як головні елементи інтерактивної вистави: створення звукового супроводу до казки / Наталія Даценко // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 1. – С. 21-25.
6. Деркач Ю. Кольорові забави з ритмом та мелодією: використання кольорових трубок для гри мелодій та ритмів / Юлія Деркач // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 4. – С. 39-43.
7. Жартун О. Майструємо бубен граючись / Ольга Жартун // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 2. – С. 44-48.
8. Жартун О. Музичний інструмент, створений власноруч: виготовлення дощовиці / Ольга Жартун // жур. «Музичний керівник», 2014. – № 9. – С. 38-39.
9. Жартун О. Озвучуємо казку про веселих гномів Му, Зи й Ка: оживлення ігрового сюжету дотепним музикуванням / Ольга Жартун // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 8. – С. 23-25.
10. Жартун О. Таємниці музичної майстерні: як виготовити з дітьми сопілку, барабан та скрипку / Ольга Жартун // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 8. – С. 15-18.
11. Кулішко Т. «Смачна» дидактика для розвитку відчуття ритму: засвоєння простих ритмічних рисунків та їх відтворення засобами гри / Тетяна Кулішко // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 8. – С. 19-22.
12. Лук'яниця Н. Нумо грати, або Знайомимося із бара бумами та шушариками: технологія виготовлення нетрадиційних музичних інструментів та музикування на них / Наталія Лук'яниця // жур. «Музичний керівник», 2015. – № 8. – С. 4-10.
13. Найдич В. Я сам! Розвиток креативних здібностей дитини під час самостійної музичної гри / Валентина Найдич // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 4. – С. 26-32.
14. Онішко І. Як зима сховала сніг для забав і утіх: засвоєння понять ритму та мелодії засобами LEGO-технологій / Ірина Онішко // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 1. – С. 35-38.
15. Сладковська Ю. Креативна музична педагогіка та її «інструментарій»: Формування навичок гри на музичних інструментах / Юлія Сладковська // жур. «Музичний керівник», 2017. – № 4. – С. 33-38.

4. Методи та технології викладання і навчання

На заняттях з дисципліни «Гра на дитячих музичних інструментах» застосовуються аналітичні, синтетичні, індуктивно-дедуктивні методи

навчання. У процесі занять використовуються як традиційні, пояснювально-ілюстративні методи (пояснення, розповідь, бесіда, приклад, демонстрація фрагментів музичних занять, впровадження мультимедійних методик навчання), так і методи проблемно-евристичного вивчення матеріалу (постановка проблеми, метод проектів, гіпотез та ін.).

5. Форма підсумкового (семестрового) контролю навчання – залік

6. Критерії та методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання

Зараховано

Відмінно А (90-100 балів).

Вільне виконання музичних творів на високому художньо-технічному рівні з творчим прочитанням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків, агогічних відхилень, відчуттям форми та стилю твору; яскравий артистизм і академізм виконання; систематична, результативна, цілеспрямована робота студента над інтерпретацією музичних творів та розвитком власної виконавської майстерності.

Виконання високохудожніх різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід та під фонограму:

- обсягом не менше 16 тактів;
- розміром 3/4, 4/4;
- зі складним ритмічним малюнком (з використанням нот з крапкою, пунктирного ритму, залігованих нот тощо);
- вірно застосовує позначення репризи, вольти;
- читає та грає ноти в басовому ключі;
- обов'язково використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону);
- фрагментарно виконує двоголосся (гра одночасно обома руками) (для металофону / ксилофону);
- виконує твори у відповідному темпі, з використанням динамічних відтінків;
- демонструє гру в ансамблі з використанням двоголосся в партіях.

Обов'язково враховується:

- участь у складі інструментального ансамблю / оркестру або сольне виконання на музичному інструменті у концертних виступах на виховних заходах;
- відвідування концертів (у Мистецькому центрі ВДПУ, Вінницькій обласній філармонії, Вінницькому училищі культури та мистецтва ім. М. Леонтовича, Вінницькій ДМШ № 1, 2 та ін.).

Дуже добре В (80-89 балів).

Виконання музичних творів на достатньо високому художньо-технічному рівні з дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків, належний рівень володіння штриховою технікою та звуком,

виконання твору в інтерпретації, запропонованій викладачем; достатньо високий рівень комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури.

Виконання високохудожніх різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід та під фонограму:

- обсягом не менше 16 тактів;
- розміром 3/4, 4/4;
- зі складним ритмічним малюнком (з використанням нот з крапкою, пунктирного ритму, залігованих нот тощо);
- вірно застосовує позначення репризи, вольти;
- читає та грає ноти в басовому ключі;
- обов'язково використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону);
- фрагментарно виконує двоголосся (гра одночасно обома руками) (для металофону / ксилофону);
- виконує твори у відповідному темпі, з використанням динамічних відтінків;
- демонструє гру в ансамблі з використанням двоголосся в партіях.

Обов'язково враховується:

- участь у складі інструментального ансамблю / оркестру або сольне виконання на музичному інструменті у концертних виступах на виховних заходах.

Добре С (75-79 балів).

Виконання музичних творів на належному художньо-технічному рівні з дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків, виконання твору в інтерпретації, запропонованій викладачем; належний рівень комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури.

Виконання високохудожніх різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід та під фонограму:

- обсягом не менше 8 тактів;
- розміром 3/4, 4/4;
- з ритмічним малюнком середньої складності (з використанням нот різних тривалостей, нот з крапкою тощо);
- вірно застосовує позначення репризи;
- обов'язково використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону);
- виконує твори у відповідному темпі, з використанням динамічних відтінків.

Обов'язково враховується:

- участь у складі інструментального ансамблю / оркестру або сольне виконання на музичному інструменті у концертних виступах на виховних заходах;

Задовільно D (60-74 бали).

Виконання музичних творів на посередньому художньо-технічному рівні з неповним дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків, посередній рівень володіння штриховою технікою та звуком; слабке

відчуття стилю твору; достатньо низький рівень комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури.

Виконання високохудожніх різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід:

- обсягом не менше 8 тактів;
- розміром 3/4, 4/4;
- з простим ритмічним малюнком;
- вірно застосовує позначення репризи;
- обов'язково використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону).

Обов'язково враховується:

- відвідування концертів (у Мистецькому центрі ВДПУ, Вінницькій обласній філармонії, Вінницькому училищі культури та мистецтв ім. М. Леонтовича, Вінницькій ДМШ № 1, 2 та ін.).

Достатньо Е (50-59 балів).

Виконання музичних творів на посередньому художньо-технічному рівні з неповним дотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків, слабе відчуття стилю твору; посередній рівень комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури.

Виконання високохудожніх різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід:

- обсягом не менше 4 тактів;
- розміром 2/4; 3/4,
- з простим ритмічним малюнком;
- допускає помилки в чергуванні рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону).

Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття, виявляє певні вміння та навички, володіє незначною частиною спеціальної музичної термінології, словниковий запас дозволяє викласти думку на елементарному рівні.

Не зараховано

Незадовільно FX (35-49 балів) з можливістю повторного складання.

Виконання музичних творів на низькому художньо-технічному рівні з зупинками та повторами складних фрагментів твору з недотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків; низький рівень володіння штриховою технікою та звуком; поверхневе виконання, недотримання стилю твору; низький рівень комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури.

Виконання різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід:

- обсягом не менше 4 тактів;
- розміром 2/4; 3/4,
- з простим ритмічним малюнком;
- не використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону).

Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, виявляє певні вміння та навички, володіє незначною частиною спеціальної музичної термінології, словниковий запас дозволяє викласти думку на елементарному рівні.

Неприйнятно F (1-34 бали) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.

Виконання музичних творів на низькому художньо-технічному рівні з зупинками та повторами фрагментів твору з недотриманням авторського тексту, темпу, динамічних відтінків; відсутність володіння штриховою технікою та звуком; повне нерозуміння стилю твору; відсутність комунікативних умінь, артистизму та сценічної культури. Потребує повторного вивчення курсу.

Виконання різнохарактерних музичних творів під акустичний супровід:

- обсягом не менше 4 тактів;
- розміром 2/4; 3/4,
- з простим ритмічним малюнком;
- не використовує чергування рук (ліва-права) у мелодичних послідовностях (для металофону / ксилофону).

Студент абсолютно не орієнтується у поняттях навчальної дисципліни; немає відповіді на поставлені запитання; не може продемонструвати практичні завдання.